

Werkatelier

Programma

Wadden
zeehavens

Scheepsbouw Harlingen

23 mei 2013 14.00-16.30 uur

Hotel Zeezicht, Zuiderhaven 1, Harlingen

Kernpunten

Arjen Bosch en Dirk Jan Hummel

Inhoud

Scheepsbouw in Harlingen	3
1. Ontwikkelingen in de Scheepsbouw in Harlingen	3
2. Belang van de energietransitie voor Scheepsbouw in Harlingen	4
3. Wat zou er moeten gebeuren	5
4. Vervolgafspraken	5
5. Tot slot	6
6. Deelnemers.....	7

Scheepsbouw in Harlingen

Dit document beschrijft de kernpunten zoals die in het werkatelier Scheepsbouw in Harlingen naar voren kwamen. Het werkatelier is onderdeel van “specialiseren op basis van ‘natuurlijke’ economische kracht” uit het programma Waddenzeehavens.

De hoofdlijnen zijn plenair geïnterpreteerd en in twee deelgroepen uitgewerkt: ontwikkelingen in de scheepsbouw (onder leiding van Dik Jan Hummel) en het belang van de energie transitie voor de scheepsbouw (onder leiding van Arjen Bosch). Daarna zijn de uitwerkingen plenair uitgewisseld.

Het werkatelier wil een concreter beeld krijgen over toekomstige en gewenste ontwikkelingen in de havengerelateerde scheepsbouw in Harlingen.

Het gaat om vragen over verbeteringen van faciliteiten en voorzieningen die de bouw van duurzame schepen en het klimaat van innovatie kunnen beïnvloeden. Wellicht zijn er specialismen die extra ondersteuning verdienen, maar misschien zijn er ook specifieke afzetmogelijkheden waar de haven van Harlingen invloed op kan hebben. De focus richt zich niet alleen op kansen die de scheepsbouw, maar ook op belemmeringen die de haven of de gemeente kan wegnemen.

1. Ontwikkelingen in de Scheepsbouw in Harlingen

Scheepsbouw is in Noord Nederland belangrijk, het gaat om 18.000 werkplekken. Als je naar Harlingen kijkt, tref je de volgende bedrijven op scheepsbouw gebied aan:

- Nieuwbouw
- Scheepsreparatie
- Refit (ombouw)
- Afbouw
- Luxe jachtbouw

De supply chain is goed en Harlingen heeft een gunstige ligging aan zee.

Naast de scheepsbouw, zijn er ook mogelijkheden voor scheepsrecycling bij Harlingen; dat maakt het plaatje rond.

Om in de Harlinger scheepsbouw-segmenten, de transitie naar duurzaam brandstofgebruik te maken, zou je de focus moeten leggen op ombouw van schepen gerelateerd aan het Waddengebied: visserij, shortsea, binnenvaart en ferry's. Rond Harlingen heb je veel kennis in bedrijven van refit, het op- en ombouwen van bestaande schepen. Die kennis kun je eventueel borgen in een kenniscentrum duurzame scheepsbouw. Daarvoor moet je kijken of kennisinstellingen als TNO willen meewerken. De vraag is of je de ontwikkeling van zo'n kenniscentrum in Harlingen kunt financieren.

Als optie wordt in eerste instantie gedacht aan de oprichting van een consortium, maar er zijn al structuren genoeg. De deelnemers stellen voor om met meerdere pilots te werken en ervoor te zorgen dat de randvoorwaardelijke belemmeringen worden weggenomen. Zet de pilots op samen met werven en toeleveranciers.

Daarmee bevordert je de kennisopbouw bij bedrijven en werknemers. Daarna volgt vertaling naar opleidingscentra.

Een grote belemmering, vooral voor het MKB is de regelgeving, waar je op moet inspelen. Dat vraagt erg veel investeren, voordat je met een pilot aan de slag kunt gaan. Je zou voor Harlingen een soort toetsgebied moeten instellen, waarin je ondersteuning krijgt om alternatieve aandrijvingssystemen te implementeren.

Er wordt ook op de Ecoliner, een duurzaam zeilschip, gewezen. De voorbereiding loopt via een Europees programma van Interreg. Interessant is dat het een Nederlandse toeleverancier betreft. De (af)bouw is een kans voor Harlingen. Het biedt mogelijkheden via de kennisontwikkeling bij de bedrijven, die in personeel investeren. Zet de bouw van het eerste schip in Harlingen als stip op de horizon. Skysails is ook in Harlingen gestart.

2. Belang van de energietransitie voor Scheepsbouw in Harlingen

De vestiging van een LNG bunkerstation zou een geweldige stimulans voor de scheepsbouw segmenten, die in en rond Harlingen aanwezig zijn. Hoe doorbreek je het kip en ei verhaal?

In 2015 worden nieuwe brandstof normen verplicht, waarvan LNG één van de oplossingsmogelijkheden vormt. Harlingen heeft een goede positie voor een bunkerstation. Begin bij lokale klanten en daarbij denk je al gauw aan Doeksen en de vissers. Als je naar klanten kijkt, moet je niet alleen naar zeeschepen kijken, er zijn ook vrachtauto's en de binnenvaartschepen. Voor de aanlevering van LNG zijn er twee grote leveranciers: Zeebrugge en Gate Rotterdam.

Je moet je wel realiseren, dat de meeste potentiële klanten in Harlingen op dit moment niet varen op zware stookolie. De prikkel die van de nieuwe normen uitgaat zal dus minder sterk zijn. Het gaat dus ook om maatschappelijk verantwoordelijk ondernemen. Misschien kun je Waddenzee-breed werken met 'preferred fuel' tarieven. Overigens kan het best zijn, dat men in Noorwegen straks van cruiseschepen gaat eisen dat men op LNG vaart. In Noorwegen werkt men met een NOx fonds, daardoor zit men in de positie dat men zulke eisen kan opleggen.

Zou Vermillion zelf LNG kunnen produceren? Het is de vraag of dit rendabel te doen is, wellicht als backup faciliteit?

Het gaat er in deze fase om, dat je een launching customer vindt. Alleen op Doeksen inzetten is riskant, kijk ook naar auto's, vissers en binnenschepen. Daarnaast wil je zekerheid over de faciliteit, voor zowel LNG, gas als elektrisch.

Leg de relatie met de werven, met name de ombouw technologie. Als je naar de scheepsbouw en kijkt, ligt het accent op alternatieve aandrijving.

Wind energie voor de productie van walstroom past goed bij de nichemarktontwikkeling in de scheepsbouw.

Er wordt stilgestaan bij offshore wind. Het zijn mogelijkheden, maar je ziet dat de andere havens er sterk op inzetten. Zo zijn er ten opzichte van Harlingen al enorm veel activiteiten in de Eemshaven. Je kunt er natuurlijk goed op inspelen als je gunstig ligt zoals bij Urk, maar vanuit het Waddenfonds zijn er duidelijke keuzes gemaakt.

3. Wat zou er moeten gebeuren

De belangrijkste nichemarkt voor Harlingen ligt op het gebied van alternatieve aandrijving. De innovatie via midden en kleinbedrijf wordt belemmerd door allerlei regelgeving. Er liggen meerdere (pilot)initiatieven die niet van de grond komen, doordat de investeringen die nodig zijn om op (achterlopende) regelgeving in te spelen, zodanig hoog zijn dat ze niet van de grond komen. Daarvoor zou Harlingen een pilot-toetsgebied voor alternatieve scheepsaandrijving moeten worden, waarin externe ondersteuning plaatsvindt om deze pilots in de huidige situatie van regelgeving van de grond te krijgen.

Om tot een dergelijk toetsgebied te komen zou je kunnen aanhaken bij de Green Deal Noord Nederland en/of bij de Green Deal LNG: Rijn en Wadden en. Energy Valley wil daar graag bij ondersteunen.

Over de rol van een kenniscentrum wordt verschillend gedacht. Het zou meer moeten ontstaan als een soort samenwerking tussen de verschillende instellingen, met een gezamenlijke focus op het onderwerp alternatieve aandrijving. Het initiatief met pilots achten de deelnemers urgenter.

Het is toch wel bijzonder, dat er zoveel bedrijven in en rond Harlingen betrokken zijn bij scheepsbouw, terwijl er maar weinig bewustwording over is. Een betere profilering is wel wenselijk. Kan dat in samenwerking met de andere Waddenzeehavens worden opgepakt?

Je moet met scheepsbouwers en ombouwers één alliantie vormen. Organiseer op een aantrekkelijke manier sessies, om de deelnemers elkaar te laten inspireren en kennis uit te wisselen.

Een belangrijk probleem voor investeringen in de (om)bouw van een schip, is dat het verschil in accijns op de brandstof een aantal jaar hetzelfde blijft. Als daar geen zekerheid over te verkrijgen is krijg je ook geen krediet bij de bank. Als je naar vissersschepen kijkt, zijn die al vaak overgefinancierd, maar met een garantie over een accijnsvoordeel zou het ook daar moeten lukken om te investeren.

4. Vervolgafspraken

De deelnemers willen graag een vervolg aan het initiatief van het werkatelier geven. Hoe zorg je voor politiek bestuurlijk draagvlak en hoe blijft/raakt tegelijkertijd het Harlinger bedrijfsleven betrokken?

De kernpunten van dit werkatelier wordt vlot opgesteld en verspreid onder de deelnemers.

De hoofdlijn zoals in dit werkatelier aangegeven wordt ingebracht in de Raad van Advies Waddenzeehavens op 11 juni as.. De reactie wordt teruggekoppeld naar de deelnemers.

De deelnemers zijn bereid om nog een keer bij elkaar te komen om te bespreken hoe partijen het vervolg op kunnen pakken.

5. Tot slot

Tot slot wordt per deelnemer gevraagd op te schrijven wat zij het belangrijkste vinden:

Strategie

- *Politiek aanschakelen*
- *Roadmap maken + strategie*
- *De markt heeft zijn eigen dynamiek, hoe te versnellen. Wie wil het verbinden van projecten verbinden initiëren?*

Pilotprojecten

- *Opstarten Pilotprojecten*
- *Pilot's LNG uitwerken*
- *Specials, niet alleen LNG, ook andere vormen*
- *Pilots, toetsgebied*
- *Creëer ruimte voor innovatie door onzekerheid en onduidelijkheid over regelgeving en prijsvorming weg te nemen, bijvoorbeeld: Toetsgebied; Ondersteuning MKB bij problematiek over subsidie, Regelgeving over normeringen en Staatssteun te overwinnen.*

Kennis en profilering

- *Graag met regelmaat sessies voor kennisontwikkeling*
- *Elkaar enthousiast maken via de inhoud*
- *Plan voor duidelijke positionering Harlingen*
- *Profileren scheepsreparatie*
- *Marketing van wat Harlingen te bieden heeft: duurzame aandrijving, kennis, faciliteiten en durf*
- *Inventarisatie reders en vervoerders rondom de Waddenzee naar economische studie: Varen LNG; Impact ELA; Onder zeil; Duurzaam slopen. Daarna organiseren van kennis.*
- *Opleidingen aanschakelen á la MCN*
- *Kenniscentrum*

Energie transitie

- *LNG*
- *First mover over de streep trekken, maar hoe?*
- *Wie gaat in Harlingen het eerst groen, EVT/Doeksen of de visserij?*
- *Keuzes, offshore wind*

6. Deelnemers

Piet Scheffer	Scheepswerf de Kaap
Erik de Wit	Sandfirden
Rein Amels	Amels Renewables
Corina Prent	Acotec
Jan Joris van Dijk	GDF SUEZ LNG Solutions
Lammert Soet	HSBA
Paul Nooijen	Arena Red
Dirk Jan Hummel	Syntens
Patrick Cnubben	Energy Valley
Jeroen van de Ende	Harlingen Seaport
Reiner de Vries	Harlingen
Frits Grijpstra	Harlingen haven
Klaas Rozendal	Provincie Fryslân
Kees Jan Groen	Damen
Rob Wolthuizen	Wolthuizen Maritime Business Solutions
Jan Hendrik van Tuil	Van Tuil bedrijfsadvies
Jurjen Poorting	Electric Shipfacilities
Carst Ivo Meijer	Excelerate
Arjen Bosch	Waddenzeehavens
